

Posudek dizertační práce

PhDr. Roman Kodet

Rakousko-Uhersko a Osmanská říše 1896-1914

Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta 2011

Dějiny Osmanské říše na sklonku její existence, stejně jako zahraniční politika podunajské monarchie v balkánském prostoru jsou dodnes vděčným tématem řady historických prací a edic bez ohledu na národnosti autora. Takové pozornosti se ovšem již netěší vzájemné vztahy obou říší, které jsou reflektovány především ve starším období střetů mezi habsburskou-monarchií a islámským Tureckem (v 16. až 18. století), zatímco vztahům těchto států v 19. a na počátku 20. století se věnuje jen poměrně malý počet vědeckých studií. Přestože k tomuto tématu (resp. šířeji k dějinám zahraniční politiky Turecka a Rakousko-Uherska) vyšla – jak bylo zmíněno – řada studií, edic značného rozsahu, i memoárů a korespondencí předních osobností, prací, které by se v úplnosti zabývaly politickými, kulturními a hospodářskými vztahy obou zemí je velmi málo, resp. se jedná především o dílčí studie, které reflektují jen některé části zkoumané problematiky.

Také českých autorů, kteří se zabývají se touto problematikou je velmi málo. Už samotný fakt, že se našel někdo, kdo by se do tak obtížného a závažného úkolu pustil, je proto možné označit za velmi přínosný. Autor diplomové práce navíc nešel lehkou cestou – již samotné vyhledání a analýza archivních pramenů musela být nesmírně obtížná a zdlouhavá. Velkým kladem studie je skutečnost, že se Roman Kodet nespokojil s využitím existující literatury a vydaných pramenů, ale že využil i cenné nevydané prameny uložené v Österreichisches Staatsarchiv (Haus-, Hof- und Staatsarchiv), Moravském zemském archivu, Brno a ve Státním oblastním archivu Litoměřice.

Výsledkem je práce rozsáhlá práce, která snese i přísné srovnání s pracemi zahraničními. Celá studie je rozdělena do tří rozsáhlých kapitol doplněných úvodem, který obsahuje rozbor použité literatury a pramenů, a závěrem. První kapitola se věnuje vztahům Rakousko-Uherska a Osmanské říše do roku 1906 a v podstatě rekapituluje vývoj vztahů obou zemí od Velké východní krize v 70. letech 19. století po rok 1906 – tedy do vyřešení tzv. uherské krize a nástupu nového ministra zahraničí a císařského domu Aloise svobodného pána Lexy z Aerenthalu.

Kapitola druhá, kterou bychom také mohli nazvat Aerenthalova éra, rekapituluje

zahraniční politiku jednoho z nejvýraznějších rakousko-uherských ministrů zahraničí od jeho nástupu, přes tzv. krizi Sandžacké dráhy, mladotureckou revoluci, Bosenskou krizi až po jeho smrt roku 1911.

Poslední kapitola pak zachycuje soumrak rakousko-uherské zahraniční politiky na Balkáně v letech 1909-1914 – přes italsko-tureckou váku a balkánské války až k počátku první světové války v létě 1914.

Jádro práce bezesporu představují kapitola č. 2 (Rakousko-Uhersko a Osmanská říše v letech 1906-1911) a 3 (Rakousko-Uhersko a Osmanská říše v letech 1909-1911), kde autor v široké míře využívá poznatky získané studiem v archivech České republiky i v Haus-, Hof- und Staatsarchiv.

Vzhledem k těmto všem skutečnostem je třeba konstatovat, že nedostatky v práci jsou více méně marginálního charakteru. Vedle řady překlepů (např. s. 83, 163, 171, 184, 187 atd.) jde o následující:

Třetím kandidátem na šéfa generálního štábu nebyl Nadás Karl von Tesztyánszky, ale Karl Tersztyánszky von Nádas resp. maďarsky Nádasi Tersztyánszky Károly (s. 82). István Burián byl společným ministrem financí (s. 169). Dále by bylo vhodné doložit tvrzení, že János markrabě Pallavicini neuměl maďarsky (s. 170). Pallavicini se sice narodil v Padově, ale byl uherským magnátem a roku 1941 v Maďarsku také zemřel. Slovo „velmoc“ (s. 182) by bylo lepší doplnit informací jaká (Itálie, Rusko?) či informací, zda je tím míněna jedna regionální balkánská mocnost – tedy Srbsko. U ostrova Ada Kaleh (též Carolinin ostrov či Nová Oršova) by bylo dobré zmínit, že ležel v oblasti tzv. Železných vrat (s. 182). Město Skadar by těžko mohlo posloužit Rusku jako základna na Jadranu, protože neleží u moře (s. 189). Nejasně je formulována věta „Pokus Vídně stát se součástí německé vojenské mise v Istambulu (...) ztroskotal na odporu samotných Němců a na negativní reakci ostatních velmocí, jež se obávaly vzrůstu vlivu Berlína v Osmanské říši“ (197).

Jak bylo již výše uvedeno, výtky jsou pouze okrajového charakteru a nijak nenarušují kvalitu práce, jejíž úroveň je vysoká. Proto ji také plně doporučuji k obhajobě.

V Praze 16. ledna 2012

doc. PhDr. Jan Županič, Ph.D.

Ústav světových dějin
FF UK Praha